tu expresso *in l.* A Tutoribus 33. *ff. de administratione tutor. & curator. ibi*: "A tutoribus, & curatoribus pu-
»pillorum eadem diligentia exigenda est circa adminis-
»trationem rerum pupillarium, quam Paterfamilias re-
»bus suis ex bona fide præbere debet."

109 Tutores, & curatores tenentur operam dare, ut ex bonis immobilibus ab ipsis administratis fructus consueti proveniant, bona mobilia minus utilia vendere, pecuniam non otiosam relinquere, sed etiam in utilem, & tutam prædiorum emptionem, & in annuos redditus ad pupillorum, & minorum emolumentum convertere; Quibus culpabili eorum incuria neglectis, obligantur ad restitutionem totius interesse, textu expresso *in l. Tutor.* 7. §. 1. *ff. de administratione, & periculo tutor. & curator. ibi*: "Si Tutor cessaverit in distractione ea-
»rum rerum, quæ tempore depereunt, suum pericu-
»lum facit: Debuit enim confestim officio suo fungi.
»Et ibidem §. 3. *expresse habetur*: Si post depositio-
»nem pecuniæ comparare prædia tutores neglexerunt,
»incipient in usuras conveniri: Quamquam enim à
»Prætore cogi eos oportet ad comparandum, tamen, si
»cessent, etiam usuris plectendi sunt, tarditatis gra-
»tia, nisi si per eos factum non est, quominus compa-
»rarent." Et concordant *leg.* Tutor 13. *leg.* Si tutor 15.
»*leg.* Si minoris 25. *leg.* Ob fœnus 49. *ff. eod. leg.* Tutores vel Curatores 24. *Cod. De administrat. tutor. vel curator.* cum similibus.

110 Ad nullum tamen interesse tenentur tutores, & curatores, si factis debitis diligentiis pro implicanda in prædiis, seu annuis redditibus pupillorum, seu minorum pecunia, nulla eis certa, & tuta occasio affulgeat, textu expresso *in leg.* Si pecuniam 3. *Cod. de usuris pupillaribus, ibi*: "Si pecuniam pupillarem ne-
»que idoneis hominibus credere, neque in emptionem
»possessionum convertere potuisti, non ignorabit Ju-
»dex usuras ejus à te exigi non oportere, *leg.* Cum
»plures 11. §. *final. ff. de administrat. & pericul. tu-
»tor. ibi*: Si tutor pecuniam pupillarem credere non
»potuit, quod non erat, cui crederet, pupillo vacabit."

111 Salarium pro tutela accipere interdictum est tutoribus, præterquam si eis à Judice constitutum sit; *leg.* A tutoribus 33. §. 3. *de administrat. tutor. leg.* Qui negotiationem 58. §. 3. *ff. eodem*, & docet Glossa *in leg.* In eos 9. *ff. de tutelis*, Layman *lib.* 3. *tr.* 4. *c.* 9. *n.* 2. *vers.* Tutor sicuti :: & alii passim dicentes, quod officium tutoris de Jure debeat esse gratuitum.

112 Nihilominus tamen non interdicitur Judici, quin interveniente causa possit tutoribus congruum salarium, juxta qualitatem causæ, laboris, & negotiorum gerendorum, & hujusmodi assignare, *arg. cit. leg.* A Tutoribus 33. §. 3. *ff. de administrat. tutor.* ibi: *Nisi ab eo, qui eum dat, certum salarium ei constitutum est*, & ibi Glossa, & Doctores, Bartolus *in leg.* In eis 9. *ff. de tutelis, & in leg.* Atletæ §. Tutela *ff. de excusat. tutor.* Cavalcanus *de tutorib. & curator. num.* 310. Corduba à Lara *in leg.* Si quis à liberis §. Si mater *num.* 73. *ff. de liberis agnoscend.* Surdus *de aliment. tit.* 6. *quæst.* 14. *num.* 7. Rosignolus *l. c. p.* 2. *contract.* 17. *prænot.* 20. *num.* 2. & alii passim. Immo in variis regionibus ex dispositione Jurium municipalium ibidem vigentium assignantur tutoribus, & cu-
113 ratoribus certæ portiones. Quinimmo curator hæreditatis jacentis habet Jus hypothecæ in bonis ejusdem hæreditatis pro suo salario cum prælatione quoad omnes alios creditores hæreditatis, licèt anteriores: Mart. Medic. *decis.* 19. *per tot.* Merlinus *de pignoribus lib.* 3. *quæst.* 5. *num.* 30. Rosignol. *l. c. p.* 1. *Contract.* 17. *prænot.* 27. *num.* 82. & alii.

114 Si tutores, & curatores ab initio assumptæ tutelæ, & curæ salarium non petierint, nec de illo protestati fuerint, & postea illud petant, non est decernendum à Judice pro præterito, sed tantum pro futuro; Socinus *consil.* 169. *col. ultim. lib.* 2. Joan. Gutierrez *de tutor. & curator. part.* 3. *c.* 2. *n.* 4. Federic. de Senis *consil.* 118. *n.* 2. Alexander *consil.* 109. *n.* 1. *& seq. lib.* 6. Castrensis *consil.* 346. *lib.* 2. Rosignolus *loc. cit. part.* 2. *contract.* 17. *prænot.* 20. *num.* 3. & alii.

Non possunt autem tutores, & curatores sibi ipsis 115
salarium constituere, cum solum sit ipsis permissum illud petere auctoritate, & arbitrio Judicis, *arg. l. c.* A Tutoribus 35. §. 3. *de Administrat. tutor. & curat.* ibi: *Nisi ab eo, qui eum dat, certum salarium ei constitum est*, Rosignolus *l. c. part.* 2. *contract.* 17. *prænot.* 20. *num.* 10. cum aliis ibi citatis, & alii passim.

An, & quando pupilli, & minores possint sine 116
auctoritate tutorum, & curatorum contractus celebrare? Et an si aliquos sic celebraverint, obligentur ad illos, tum civiliter, tum naturaliter, seu tam in foro externo, quàm in foro interno, seu conscientiæ? Vide *verb.* Contractus *à num.* 27. *ad* 35. & *verb.* Mutuum *num.* 20. ✿

☞ Plura tametsi hic habeat *Auctor*, plura nihi- 117
lominus essent addenda. Sed præ angustis limitibus additionum vix tria adnotabimus. Primum est, quod tem- 118
pus tutelæ à lege præfinitum ad ultimum usque momentum durat, ideoque non admittitur anticipata terminatio, quamvis ad breve tempus prætensa. Confer Rot. *Imolen. tutèlæ super* 1. *dub.* 13. *Junii* 1735. & in confirmatoria 3. *Junii* 1736. *coram Eminentissimo Bussio.*

Alterum est, quando tutor cogi haud potest à pu- 119
pillo ad rationes administratæ tutelæ reddendas, si ipse pupillus effectus major, eum ab hac rationum reddi- 120
tione liberaverit. Idque procedit etiamsi liberatio hæc facta fuerit absque exhibitione computorum, dispunctione partitarum, & reliquatus, quia liberatio hoc modo facienda respicit ipsam redditionem rationis, non item locum sibi vindicat in casu, in quo tutor liberatur ab ipsa redditione rationis. Consule pariter Rot. 121
in Ferentina redditionis rationis 23. *Junii* 1728. *cor. clar. mem. Millino*, ubi quod tutor, seu quivis alius Administrator non potest liberari hoc modo quoad futuram administrationem, ne detur occasio peccandi; potest vero quoad administrationem præteritam, secluso præsertim dolo.

Tertium demum est, quod tutor haud potest re- 122
portare cessiones contra pupillum, & ita quidem, ut si quas reportaverit, eæ cedant beneficio ipsius pupilli. Intellige vero, si agatur de cessionibus à tutore reportatis mala fide, eo scilicet animo, ut lucrum 123
faceret contra pupillum, ut sunt cessiones concernentes Jura litigiosa, vel minori pretio comparata. Confer idem Supremum Tribunal *in Romana Censuum* 27. *Junii* 1738. §. Nec obstat, *cor clar. mem. Tanar.* inter impressas *decis.* 120. *num.* 6.

(Efficere hic adnotationem, duobus de causis omitti poterat, quia *tit.* 16. *p.* 6. cum Auctoris doctrina fere convenit: præterea in *verb.* Testamentum, *in add. novis. late extensa*, insinuatio ejus quod continet, jam præcessit; ceterum, cum subsequenter titulus de *excusationibus tutorum, & de suspectis* loquens numeretur, omnia in eis contenta inserere, à ratione non erit alienum.

Titulus 16. in quo de *tutelis*, & *curatelis* agitur, unam & viginti decisiones amplexatur: tutulæ definitio in prima reperitur, nota est omnibus: masculi quatuordecim, & fœminæ duodecim annis minores, velint, nolint, eam admittere tenentur, pupilli non solum, verum etiam bonorum gratia constituitur: ad utilitatem ejus tota refertur: sed rei certæ,

✿ Sustinenda non est A. doctrina, in quantum asserit, salarium pro tutela accipere, interdictum tutoribus esse: decimam omnium fructuum, de bonis minorum provenientium, regulariter tutoribus debetur (1).

(1) *L.* 2. *tit.* 7. *lib.* 3. *For. Ibi*: Y tome para si el decimo de los frutos por razon de su trabajo; y quando vinieren á edad dexeles todo lo suyo ante el Alcalde por el escrito que lo rescibió.

tæ, vel singulari tutor dari nequit: hoc equidem pro certo judicatur, quando per se solus tutor nominatus omnes obligationes, quibus obstringitur, potest adimplere, sed dum pupilli patrimonium ab uno non facile administrandum venit, ; cur alius dandus non sit, fundamentum non comprehenditur, præsertim hodie, cum prout in communi tutoris & curatoris nomina confundantur, promiscueque accipiantur? solum notatur differentia quod tutela principaliter (vid. *ex num.*14.) in personam dirigitur, consequenterque in bona, cura è converso: reminisci convenit *leg.*11. ubi de pluribus tutoribus, qui super administratione dissentiunt, loquitur: conventum inter eos servabitur: discordia non sedata, judex ex eis quem sibi utiliorem visus fuerit eliget: *leg.*17. non obliviscaris, in ea fit mentio de pupillo plures tutores habente; triplicem esse tutelam *per leg.*2. 5. *in fin.* & 9. 10. 12. determinatur: (in multis supra & infra relatis, & referendis ad rem *lex* 2. *tit.*7. *lib.*3. *For. Reg.*) à doctrina *ex num.*3. *ad* 7. parvum aut nullum discrimen advertitur; filiis omnibus, dummodo sint in sua potestate, natis (etiam posthumis) pater ac avus (*leg.* 3.) tutorem dare potest: iste vero, nisi in illius non sit potestate recasurus; sub tutoris directione ad decimum quartum masculi, & ad duodecimum fœminæ (*leg.*12.) cum eorumdem bonis debent persistere; ad tutelam (*leg.*4.) non sunt admittendi mutus, surdus, furiosus, mente captus, prodigus, nec qui bonis moribus haud sit præditus, (vid. *postea tit.*18. *in leg.*1. Consonat *leg.*1. *tit.*7. *lib.*3. *For. Reg.*) minor quinque & viginti annis, (per *hanc leg.*1. vigesimus sufficiens considerabatur) Episcopus, monachus, (vid. *lit.* R, *pag.*37. *n.*178. & ibi *lit.* C, *pag.*170. *in add. hisp.*) nec quisquam alius monasticam vitam profitens; (*leg.*14.) clerici seculares non excluduntur, & videtur legitimam solum comprehendere, eo quod asseritur, ratione consanguinitatis tutelam, intra quatuor menses se ante secularem judicem præsentando, ab eisdem, sive in sacris, sive in minoribus petendam esse; pupilli debitores exclusionem quoque patiuntur, non si ad testamentariam vocantur: regiorum reddituum conductor, seu exactor, aut qui aliter ad regia ratiocinia tenetur, sunt liberi, sicut miles, quacumque forma ad id munus obeundum impeditus: mulier numquam tutrix esse potest, matre, aviaque exceptis, dum coram judice (3. *For. Reg.*) pollicentur, se non esse in matrimonium collocandas interea quod in tutela perstiterint, & renuntiario Senatus Consulti Vellejani sit effectum (*leg.*95. *tit.*18. *p.*5.) sortita: ceterum si nupserit, (*leg.*5.) illico judex ex tutela pupillum deducet, propinquiorique non prohibito eamdem commendabit: si versus filium ex parte matris tutricis superest aliqua obligatio, pro tali tutelæ debito tam ejus bona quàm illius (cogita) cum quo matrimonium iniverit, obligationi subjiciuntur: nil de avia in præcitata lege pertingitur, mi videtur hæc omissio magna fuisse discretione exequuta, nam in legibus id, quod plerumque (*lit.* E, *pag.*156. *n.*99.) non quod raro evenit, sequimur: ideo, cum non facile credatur, aviam maritandam, de matre, non de avia fit mentio, quare casu eveniente, tutela absdubio privabitur: secus enim ; ad quid in avia per *leg.*4. etiam requiritur pollicitatio non contrahendi, & dicto Senatui Consulto renuntiandi? licèt hoc fundamentum insuper haberetur, cum eadem sit ratio in una quam in altera, erit (*lit.* A, *pag.*198. *n.*15.) eadem legis dispositio; *lex* 6. præscribit, mater quomodo, patre non superestite, filiis tutorem dare poterit, *videlicet* si instituantur hæredes, nihilominus debet à judice confirmari, nisi ex prohibitis talis procedat nominatio: non institutis quamvis pars aliqua eisdem fuerit relicta, in potestate erit judicis ejus confirmatio; servo proprio tutore à patre nominato, (*leg.*7.) tutor erit, ac eo ipso libertatem consequitur, etsi tutelam non accipiat: sed si minor iste fuerit, usquequo vigesimum quintum annum impleverit, onus non accipiet, clare, & evidenter debet de persona nominati constare, quia, si non apparet de quo testator senserit, tutoris datio (Consonat *addit. hisp. lit.* L, *pag.* 253. Conducunt *leg.* 23. & 25. *tit.*11. *p.*5.) non subsistit; legitimis non solum est patri facultas tutorem nominandi, sed etiam naturalibus, (*leg.*8.) ad minus ad tuendum eos, & bona ab ipso relicta, tamen à judice confirmandus: idem contingit in extraneo, pupillo hærede instituto, si tutor à benefactore constituatur: omnibus equidem pure, sub conditione, & ad tempus dari potest; de obligationibus legitimorum in *leg.*9. tractatur: satisdare (*leg.*94.) *tit.*18. *p.* 3.) tenentur, in commodum pupilli omnia gerenda: in ejus præjudicium nil; in *leg.*10. de eo, qui servum manumiserit, agitur, nam per hoc tutor designatur, utpote, filiis, parentibus, consanguineisve deficientibus, hæres ejus erit manumittens seu patronus: (ad idem *lex* 10. *tit.*24. *p.*4.) pupilli à patre emancipati iste illius erit tutor; de *leg.*11. vid. *sup. in princip.*; in *duodecima* de dativo loquitur: mater, ceterique consanguinei, qui ab intestato æstimantur hæredes, si tutores noluerint esse (reflectite, nam si quem sequuntur &c. *Leg.*4. *tit.*15. *p.* 2. 23. *in fin. tit.*5. *p.*5. 10. *tit.*16. *p.*6. 29. *tit.* 34. *p.*7. & nisi justa detur excusatio, compellendi videntur: nec æquum consideratur, alios gravari qui utilitatem tam manifestam non consequuntur) ante judicem, ut detur, sollicitabunt: contra se gerentes sibi jura rationis successionis competentia amittunt: iis deficientibus, quilibet de populo ad tutorem petendum ante loci judicem, in quo pupillus moratur, natus, ejus pater, vel ubi majorem partem habet bonorum, comparere valet, & à judice designatum pupillus ignorans, atque invitus debet admittere; *in leg.*13. de Curatoribus est sermo, dum decimum quartum annum compleverint, & licèt quinque & viginti annis sint majores, si furiosi, mentisve haud compotes fuerint: verum per eamdem determinatur, invitum minorem non debere curatorem præterquam in litem admittere: eis, per ætatem res suas bene administrare nequeuntibus, dantur tutores, & curatores: fragilis, atque infirmi esse judicii censentur: si per *leg.*4. præscribitur, inter rationes, ob quas mater Senatui Consulto, ut sit tutrix filiorum suorum, renuntiare debet, unam esse, ne homines à contractibus in favorem minorum celebrandis retraherentur, cum solum teneant contractus (*leg.*17.) ab ipsis facti, si in suum commodum celebrantur, quid dicam non invenio, si permitteretur, minores XXV., majores XIV. sine Curatorum auxilio regi: venerit illico in mentem, quod erat in favorem, in suum retorqueri detrimentum: verbum *præter*, in *leg.* ibi *fueras ende*:: nil aliud demonstrat quàm, extra negotia ad judicium, invitos ad curatoris admissionem non esse compellendos: per *leg.*12. decernitur, debere judices curatorem adolescentibus dare, statim ac quatuordecim, & duodecim impleverint, verbum *debent* in *leg.* deben:: necessitatem (*lit.* C, *pag.*14. *num.*15.) importat: frustraretur dispositio, quæ executionem meretur, si esset expectandum eorum beneplacitum: inter exhibitas hasce assertiones medium est eligendum, hodie, cum numquam absque curatorum auxilio regantur, judex, & minor deliberate procedent, illique cura demandabitur qui ambobus placuerit, ideo hujus assensus est judici exhibendus, ita ut, si judex unum nominaverit, minor alterum, atque inter nominatos nulla detur differentia, æqualibusque circumstantiis uterque ornatus reperiatur, electus à minore (mi videtur) onus accipiet: etiamsi à judice designatus optimis moribus fuerit præditus, tunc alius à minore nominandus, eo quod rationi non congruere videtur, cum minor & curator invicem officia præstent, & accipiant, aliquem (vid. ad rem *leg.*11. *tit.*10. *p.*5.) invitum retinere, præsertim de minori loquendo, cum negotium suum geratur, intenditurque res suas per alium administrari: de memoria non elabatur, hodierno tempore posse qui tutelam acceptavit, in curatela prosequi; circa *leg.*14. vid. *sup. lex* 15. præfinit, curatorem inventarium bonorum coram judice, publicoque tabellione (*leg.* 2. *tit.*7. *lib.*3. *For. Reg.*) conficere teneri: rejicitur ut suspectus nisi justum impedimentum ad ejus confectionem fuisse probaverit: hodie, cum praxis admittat, statim ac minores deserti manent,

BIBLIOTECA CENTRAL

nent, judices auctoritatem suam interponere, nulla detentio super hoc est facienda, quia sic proceditur, *describuntur omnia, æstimantur*, calculatores (per *Auct. Acc.* seu *Supremi Consilii Castellæ resol.* 11. *Aprilis an.* 1768. fuit præceptum, regiorum Senatuum Advocatos cum eodem objecto nominandos, propterea quod in hac curia matritensi ex eorumdem collegio designantur) eliguntur, fit partitio, atque, deductis deducendis ex corpore fortunarum vulgo *Cuerpo de Hacienda*, adjudicatio, lingua vernacula *Hijuela*: (vid. *tit.* 15. *hujus p. verb.* Testamentum, *in novis.* vid. etiam *verb.* Successio ab intestato, ad *verbumque* Hæres, gradum revoca) tunc temporis ea tutori vel curatori traditur, ut quæ sunt administranda, in conspectu habeantur, nec ignorantia laboret: sicut bonus paterfamilias suum munus exercebit; eidem tutori, & curatori incumbet, exactam præstare diligentiam, ut pupillus seu minor legere, & scribere (*leg.* 16.) discat, ceteraque suo statui necessaria, naturæ ejus attentis circumstantiis, rationeque habita divitiarum &c. alimenta quoque (judicis arbitrio *leg.* 20. eidem) (*leg.* 2. *tit.* 7. *lib.* 3. *For. Reg.*) præbendo; nomine pupilli seu minoris curator eumdem defendet in judicio per se, non per alium: praxis nos docet, quod curator ad bona in eorum regimine intendit, Major XIV. ann. si fuerit minor, per eumdem ad litem nominabitur: sed prædictum tempus non habente, in locis, ubi suprema resident tribunalia, magnæ civitates, & oppida sunt sita, judex ex procuratoribus unum debet seligere, omusque discernit, exceptis minoribus prout in communi ex magnatibus descendentibus: aspexi sæpesæpius in hac regia matritensi curia, Advocatum, prædicti cœtus alumnum, curatorem ad litem, dum de magnatum curatela seu minoreitate tractatur, nominatum, qui ad supremum Castellæ Senatum se sistit, & juramentum præstat; per *leg.* 18. curatoribus res minorum, immovibiles præsertim alienare prohibetur, necessaria causa haud intercedente, neque, ea astante, nisi judicis decreto: (*Lit.* A, *pag.* 87. *col.* 2. *Lit.* D, *pag.* 120. *col.* 2.) maxima dum non adsit necessitas, domus paterna, seu avita, nec servi, perquam antiqui in familia distrahendi veniunt; *leg.* 19. ubi, & per quas personas orphani educandi, determinat: quod pater, aut avus in sua ultima dispositione juste decreverit, observabitur: verum, si nil esset provisum, judicis erit propria assignatio, aut probum virum, versus minorem benevolum, in ejus commodum omnia dirigentem, eidemque ab intestato non successurum optabit: ceterum, si mater honesta fuerit, apud se nutriendus donec in viduitate permanserit: hic forte aliquis consistet, & ¿ quorsum spectet sic determinatum, interrogabit? videtur etenim esse prænotatum, consanguineum propinquiorem minoris tutelam obtenturum, testamentariis, matre, & avia deficientibus, quare animadvertitur, eamdem causam, ne vitæ ejus insidientur, versari in utroque; per consequens si, dum est inquirendus locus in quo, & quibus personis debet orphanus nutriri, extraneo est committendum; ¿ cur, dum tutela defertur, legitimo suo in casu deferenda, licèt sit minor tali ætate constitutus (vid. *verb.* Testamentum) in qua ultimum nequit elogium condere, eoque deficiente, necessario (vid. *verb.* Successio ab intestato) hæreditas legitimis defertur? quamvis hæc obvia videantur, in eorum consensionem distinctio inter tutelam, & curam est efficienda: de ambabus est actum, ac si *in leg.* 12. animadversum perlegeris, etiamque quæ praxis admittit, videlicet tutela per quatuordecim, & duodecim implementum finita, nisi justa obveniat tutoris excusatio, continuatur cum nominis dumtaxat variatione: (vid. *sup. in leg.* 1.) quapropter hodierno stylo, & praxi convenire hæc nequit dispositio, præcipue quando ratio versatur eadem in tutela ac in cura, ac major in illa, ut consanguinei non admittantur, immo nec mater, avia, ceterique ascendentes erant admittendi, nam jus successionis ab intestato æqualiter procedit; in *leg.* 20. de alimentis quæ, & de quibus assignanda, (vid. *sup. leg.* 16. de fructibus & redditibus salva substantia rerum si vires ejus patiuntur, *leg.* 2. *tit. dict. & lib. For. Reg.* mente retine quæ sub alimentorum nomine *lit.* A, *pag.* 97. *n.* 12. & *lit.* B, *pag.* 423. *n.* 31. exponuntur) decernitur; per dicti temporis implementum (*leg.* 21. vid. *etiam* 12.) tutela finitur: morte vel deportatione (vid. *verb.* Bannitus) utriusque, tam tutoris, quàm impuberis: quolibet eorum in servitutem, captivitatemve redacto: sub conditione, ac determinato tempore conlata, quia ea adveniente, hocque impleto, incipit, ac finitur, sicut si in adrogationem se dederint, nihilosecius obtinet, dum justa excusatio à tutore proponitur, & fuerit admissa, seu haud injusta intercedente causa, removeatur: casibus queiscumque per eamdem descriptionem tenetur rationem (vid. *leg.* 2. *For. Reg.*) reddere: ad damna resarcienda non solum est obligatus, verum etiam fidejussor, hæredesve ejus: bona non liberantur, quoniam tacitæ hypothecæ sunt subjecta; (*lit.* H, *pag.* 239. *n.* 12. & *in add. hisp. novis. in princ. col. seq.*) De Curatoribus eadem debent comprehendi, sicut per ætatem toties præventam finitur tutela, ita per viginti quinque annorum cura (*leg.* 12. *sup.*) ad exitum perducitur: (vid. *leg.* 2. *tit.* 7. *lib.* 3. *For. Reg.*) præterit me fundamentum, cur quæ referuntur circa durationem tutelæ, locum in cura non haberent? (Vid. *leg. final. tit.* 17. *huj. p.*) ex quo veluti fit patens, causas, ob quas tutela finitur, ad curatelæ conclusionem regere easdem, *ex. gr.* Curatore sub conditione, vel ad tempus dato, quis dubitat, quin, conditione impleta, res minorem curare incipiet, & tempore transacto, alius est nominandus: memoriæ demanda, an istud sit propositum ut terminus *à quo*, vel ut terminus *ad quem*. Nil de satisdationibus inseritur: *leg.* 1. *tit.* 7. *lib.* 3. *For. Reg.* deciditur, mentis compotem, bonæ existimationis, & divitiis abundantem esse debere qui hujusmodi onera subire voluerit, secus enim, contemnitur, nec est admittendus: (vid. *sup. leg.* 5. & 9.) in illa, si damnum aliquod fuerit passus minor, bona matris, & cujus, cum ea (cogita) contrahit, obligationi subjiciuntur: in hac disponitur, esse à legitimo fidejussorem constituendum: per *leg.* 11. designatur (vid. *sup.*) quod, si fuerint plures tutores, nec inter se conveniant super administratione, majorem offerenti securitatem est tutelæ onus deferendum, in eadem securitate omnibus conniventibus, à judice debet eligi quem sibi magis utilem esse videatur, indemnitate oblata præeunte, dumtaxat superadditur, prout in communi omnes satisdare teneri, nec tutelam eis demandari, cautione nisi præstita: semper qui tribunali præest, utpote eidem nomen *Pater Minorum* bene convenit, omnibus modis indemnitati eorum erit consulturus: ideo à satisdatione qui sint eximendi, à judice dependet, quia, licèt non sæpesæpius contingat satisdationis omissio, aliquando evenire poterit, præsertim in illis, qui, facta diligenti inquisitione, nominantur.

Leg. 3. *tit.* 15. *p.* 2. hic inserere quàm conveniens fuerit, ex ipsiusmet lectura patefit: in ea agitur, quis tutor debeat nominari, si, rege decesso, in minori ætate successor sit constitutus: quod à prædecessore sit præscriptum, obtemperabitur: si nil disposuerit, congregabuntur Prælati, Optimates, & cives honorati, à quibus est tutor eligendus: poterit unus, tres, seu quinque, nil amplius, selegi: quibus qualitatibus ornati esse debeant huic muneri incumbentes, decernitur, octo recensentur, videlicet debent *Deum timere, regem diligere*, esse illustri *genere nati, hujus regni originarii, subditi, peringeniosi, bonæ existimationis, qui, posteaquam rex ex hac vita discesserit, spe careant successionis*; juramentum ab electis præstabitur, & quæ comprehendet, demonstratur: quousque vigesimum annum impleverit, sic regnum administrabitur, masculus si fuerit, fœmina vero, donec matrimonium contraxerit: (de regni successione in hispania vid. præced. *leg.* 2. per quam filia ad ejus successionem vocabatur, masculis filiis non extantibus: hodie, nisi defecerint isti omnes, atque eorum descendentes, (de posteris ex regia prosapia Invictissimi nostri Catholici Principis D. D. Philippi V. loquitur) fœminæ, licèt melioris sint lineæ, & gradus (*Auct. Acc.* 5. *tit.* 7. *lib.* 5. *Recop. Castellæ*) exclusæ manent) matre regis impuberis superstite, primæ erunt ejus, & principaliores partes: major omnibus consideratur, poteritque tutelæ officio fungi quamdiu ad alias nuptias se non venerit: inde etiam est, testamentarios tutores eamdem præcedere.

Non est prætermittendum, *glossa* 3. ibi: de veinte años::: memoriæ tradere, eo quia in ea fit mentio ordinamenti regis catholici DD. Alphonsi, & proponitur quintodecimo anno incepto regem regni gubernacula assumere, ejusque tutelam cessare: tempore D. D. Henrici III. ac D. D. Joann. II. id accidisse, in conventibus matritensibus anno 1393. atque 1419. aperte demonstratur, sic in prædicta glossa perlegitur.

Titulus 17. excusationes, propter quas tutores à prædictis oneribus eximi possunt, proponit: juxta *leg.* 1. est excusatio justæ causæ manifestatio in judicio facta, qua fit patens ad onus tutelæ sebeundum, seu in ea prosequendum non teneri; quinque liberos (*leg.* 2.) naturales & legitimos superstites habens excusationem meretur, (vid. *num.* 15. *in add. nov.*) licèt aliqui in prælio cæciderint, nam in eo amissi in perpetuum per gloriam vivere intelliguntur: rei fiscalis administrator, regiorumve reddituum exactor, rerumque patrimonialium, absens reipublicæ causa, jurisdictionem exercens, hi omnes liberantur, vacationemque obtinebunt, si dum in exercitio manent, deferatur, sed judices antea susceptam deserere non valent, & absens, quatenus abest, & tunc, interea quod redierint, alius subrogabitur: reversi per anni spatium à tutela excusantur, nec, nisi voluntarie accepta, ad novam sunt cogendi: justa erit excusatio, lite inter minorem & tutorem mota, cujuscumque quantitatis, seu rei his ventiletur, quia, etsi per hanc legem, nisi de omnibus bonis vel hæreditate sit quæstio, excusatio videatur locum non habere, semper removetur: ratio est perquam manifesta, quoniam, ut supra est assertum, minorum debitores ab hisce oneribus eximuntur: excusantur etiam qui tria hujusmodi onera sustinent, ita ut, si alia committatur, accipere non tenetur: pauper, qui manuum suarum victum quæritat, infirmus, literas nesciens, si tali laboret ignorantia quæ sufficiens ad excusationem judicetur, patri pupilli capitalis inimicus, nisi fuerit reconciliatio facta, qui super statum judicialiter contendit, & vult in servitutem redigere, sive orphani à patre actio in judicium sit deducta, seu per eum, qui tutor est nominatus, in patrem: annorum major septuaginta, & minor quinque ac viginti excusantur; juste (*leg.* 3.) excusationem merebuntur militiæ (vid. *verb.* Miles) adscriptus, artes scilicet (vid. *verb.* Magister *in add. nov. pag.* 10.) grammaticam, rethoricam, dialecticam, philosophiam docentes, jurisprudentiam qui profitentur, regio servitio dicati tamquam judices & principis Consiliarii, medici, (vid. *verb.* Medicus *pag.* 60. *in nov.*) tutor alicujus ab ejus cura, atque maritus à conjugis curatela: hoc casu ad judicem maritus comparere tenetur, ut alius designetur: quamvis credendum sit, maritum recte uxorum bona administraturum, non fallit aliqua damna in eis posse evenire, non ex malitia sed forte ex desidia provenientia, tuncque inter homines sincero corde haud se gerentes ratio administrationis difficile redderetur; (vid. *sup. num.* 15.) *lex denique* 4. tempus, & modum excusationes proponendi præfinit: à die scientiæ intra quinquaginta absque interruptione numeratos debet excusatio judici exhiberi, si intra centum milliaria distet: si extra habitet, vel abfuerit, pro ceteris viginti milliariis una erit dies, & insuper triginta: causa excusationis intra quatuor menses à die scientiæ est diffinienda: non admissa prædicta causa, interponenda appellatio; (vid. *lit.* J, *pag.* 324. *col.* 1. *in add. nov. cum suis remis.*)

Jam quod in *verb.* Milliarium, incidimus, non erit res admiranda, si de leucis, passibus, digitis, & diætis agatur, ad minus ut animadvertatur quantum nostræ decisiones comprehenderunt: *lit.* E, *pag.* 160. *numer.* 70. dicitur, decem leucis diætam constare: ibi citantur leges, in quibus tractatur de distantia, intra quam Judices Conservatores Universitatum cognitionem judicialem suam exercere possunt: per *leg.* 18. præscribebatur per quatuor diætas, quadraginta leucas per consequens comprehendentes, sed *per leg.* 20. & 21. juxta Bullam Sanctitatis D. Innocentii VIII. (rexit ecclesiam post Sanctissimum Patrem D. Sixt. IV. qui pridie Idus August. anno 1484. migravit è vita) ultra duas diætas exerceri nequire; *lex* 25. *tit.* 26. *p.* 2. milliaria commemorat: asseritur in ea, ter mille passus leucam facere, & milliarium passibus constare, quare, si ex tribus milliariis leuca componitur, centum milliaria *in leg.* 4. præfinita, tres diætas, tres leucas, & unum milliarium designant: *lex* 4. *tit.* 13. *p.* 1. (*lit.* C, *pag.* 6. *in novis. add.*) de sepulturis, & earum spatio tractat: quod quidem spatium ex passibus constat, passus quinque pedibus, & pes digitis quindecim, ex quo patefit, quindecim mille pedes, ac quadraginta quinque mille digitos leucam habere. Vid. D. Ælium Antonium Nebrissensem, & P. Petrum de Salas *in suo verborum elencho seu indice*, & D. Covarrub. *lib.* 2. *variar. cap.* 20. *num.* 20.

Titulus 18. de suspectis agit: suspectus dicitur qui non bene in bonorum administratione se gerit, aut bonis moribus orphanum non instruit: removendus licèt dives, & satisdationem offerat: (hic concedi videtur non omnes tutores in obligatione satisdandi (vid. *sup.*) esse constitutos) nam, si est commune proloquium, *animum, non mores mutat qui trans mare currit*, atque juridicum axioma (*Reg.* 33. *tit.* 33. *p.* 7.) *semel malus semper præsumitur malus*, numquam est eidem confidendum: ob paupertatem nullus debet removeri, si bonis moribus sit præditus, diligens fuerit, & fidelis: (vid. *sup.*) ut suspectus removetur qui alterius bona male administraverit, eumdem non bene instruit, qui pupilli inimicus, consanguineorumve ejus fuerit repertus, pupillo alimenta non præstat cum possit: inventarium bonorum qui non conficit, in judicio vel extra, eum non defendit, seu tuetur, denique qui protinus ac scivit, tutorem esse nominatum se occultat, etiam ut suspectus removendus venit; præcedentia à *lege* 1. confirmantur; *lex* 2. refert quibus insit facultas accusationem hanc proponendi in judicio: prout in communi cuique è populo competit, sed matri, aviæ, sorori, nutrici præsertim incumbit; omnes possunt, masculi sive fœminæ fuerint, dum pietatis ratione moveantur: impuberes excipiuntur, isti enim, nisi propinquorum consilium intercedat, accusare ut suspectos, suos tutores nequeunt: inter tutorem, filiis natis, sive nascituris datum, differentia non constituitur, neque inter tutores, siquidem cujuscumque fuerint qualitatis scilicet *testamentarii, legitimi*, seu *dativi*: coram judice, ubi sunt pupillorum bona sita, actio instaurari debet, sed audientia (*Idem lex* 3.) accusato non est deneganda; (Inter alia *in hisp. add. & novis.* vid. *verb.* Accusare & Accusari qui possint, Appellatio, Forum, Judex, atque Judicium) *lex* 3. asserit, ex officio, in suspectum, nemine accusante, posse judicem procedere, ac interea quod lis vertitur alius qui pupillum, ejusque bona regat, & custodiat, debet eligi, quia causa cognitionis pendente, interdicitur administratio; (Vid. *in add. nov. cum suis remis. lit.* R, *pag.* 194.) *lex* 4. *seu finalis* pœnas in eos, qui, ut suspecti removentur, determinat: dolo intercedente, si fraus in bonis evenerit, hac de causa infamis (vid. *verb.* Infamis) æstimatur, & damna arbitrio judicis (Ad rem *lit.* R, *pag.* 158. *in add. nov. per tot.*) resarcienda: ceterum, malitia supersedente, verum à tutela ob negligentiam, segnitiem &c. tutor revocatur, infamia abstergitur, aliusque nihilominus statim nominandus: concludit lex quæ de tutore in hoc titulo decernuntur, in curatore locum habere.

Titulus 19. de restitutione in integrum pertractat: etiamsi sufficere videbatur Lectorem ad *lit.* A, *pag.* 87. *lit.* R, *ex pag.* 148. *ad* 151. *col.* 1. & *lit.* T, *pag.* 54. *prope fin. add. nov.* remittere, ut, recognitis omnibus inibi expositis, aliquam notionem adquireret: nihilominus de utroque titulo 25. p. 3. & præsenti quid am-

BIBLIOTECA CENTRAL BANAE

amplius notum fiet: In vigesimo quinto de restitutione in integrum concedenda adversus rem judicatam pertingitur, si læsio aliqua minori (*Prœmium & lex* 1.) acciderit: non habet locum, quando judicium fuit prosecutum sine curatoris assistentia (*sup. tit.*16. tunc non est necessaria restitutio, nam nulla est prolata (*leg.* 2. vid. *leg.* 1. *tit.* 2. *p.* 3.) sententia: in judicio debet deduci restitutio à minore cum sui curatoris interventione: contra quem (*leg.* 3.) producitur, audiendus: circa quod versetur restitutio, in pristinum statum reponitur, & noviter tam minori quàm adversario audientia non denegatur: restitutionis causa pendente, nil innovari oportet: non est restitutioni locus, si lis cœpta in minori ætate, in majori terminetur: coram (*leg.* 4.) judice, per quem fuit instantia definita, seu ejus superiori, debet peti restitutio: intra minoreitatis tempora usque ad annum 25. impletum potest intentari, & à judice est concedenda, si fraus, error, levitas, defectus in Advocatorum peroratione, novorum instrumentorum inventio &c. unde damnum minori obvenerit, fuerint satis ostensa: in probatione si defecerit, judicium (*leg.* 4. *tit.* 14. *p.* 3.) nec retractatur, nec rescinditur.

In titul. decimo nono decem leges reperiuntur: à quacumque læsione alterius dolo, instabilitateve eveniente per restitutionem in integrum minores liberantur: discrimen inter hunc ac præcedentem titul. in eo consistit, quia *in titul.* 25. de restitutione adversus rem judicatam specialiter tractatur: *in* 19. universalis est decisio, utpote conceditur, si jacturam minor, sive in rebus, contractibus, seu sententiis sit passus: summatim pertingam: restitutionis descriptio notatur: quibus ex causis & rationibus: quibus competat: casus referuntur in queis ingredi nequit: ubi est intentanda, coram quo judice &c.)

V.

VACANS SEDES.

1 * Vacante Sede Apostolica Major Pœnitentiarius, seu ejus Officiales facere, & expedire possunt quæcumque ad forum conscientiæ pertinent, Ideo absolvere, seu absolvi mandare in dicto conscientiæ foro possunt ab iis quoque censuris, à quibus aliàs vivente Pontifice adempta etiam Majori Pœnitentiario, & Pœnitentiariæ
2 officio absolvendi facultas reperitur. Hac tamen lege, quod in hujusmodi censuris, ad tempus dumtaxat, & cum reincidentia in easdem, servatis aliàs servandis, absolutio concedatur: Ita ut qui fuerint absoluti, ad novum Pontificem intra terminum pro locorum distantia
3 definiendum, recurrere pro eadem causa teneantur: Neque liceat Pœnitentiario Majori, ejusque Officialibus præfinitum terminum post Pontificis electionem ampliare, vel prorogare: Benedict. XIV. tom. 1. constit. 95. *incip.* Pastor bonus §. 51. qui à §. 52. *ad* 55. prosequitur declarare facultates Sede Vacante Majori Pœnitentiario competentes, *ibi* §. 52. "Præterea concedimus, ut si "quando aliquod gravius Animæ periculum immineat, "cui celeriter occurrendum videatur, re in Signatura "diligenter examinata, & Majori quoque Pœnitentiario, "si in conclavi degat, pro materiæ gravitate consulto, "& approbante, dispensare, aut dispensari mandare "pro eodem foro conscientiæ valeant; super illis etiam, "super quibus aliàs vivente Pontifice inhibita sit Ma"jori Pœnitentiario, & Pœnitentiariæ dispensandi fa"cultas: Ita tamen, ut Oratores, sicuti superius dic"tum est, ad novum Pontificem post ejus electionem "similiter debeant recurrere; aliisque appositis clausu"lis pro casus natura necessariis, & opportunis.

4 "Pro foro vero externo, eadem Sede Apostolica va"cante, eorum officium penitus conquiescat, ita ut à "quibuscumque matrimonialibus, & aliis dispensationi"bus, & absolutionibus, ac declarationibus, necnon "quibusvis expeditionibus forum fori mixtim, vel sepa"ratim quomodolibet respicientibus omnino abstineant.

5 "Attamen concedimus, ut dicta Sede vacante, pro "foro externo facere, & expedire valeant, quæ ad Re"gularium, & præsertim Apostatarum, & fugitivorum "remedium, in superioribus facultatibus concessa sunt. "Necnon ut Monialibus Confessarios extra Ordinem "valeant deputare, si eos ex aliqua rationabili causa "petierint, pro earum libitu inter approbatos ab Ordi"nario ad audiendas Monialium Confessiones eligendos.

6 "Et demum, ut illos, qui in aliquam censuram Se"di Apostolicæ reservatam, etiam ob violatam Eccle"siasticam libertatem, vel Immunitatem publice incur"rerint, vel incurrisse declarati fuerint, & vere, ac "sincere pœnitentes, & novi Pontificis, ad quem post "electionem recurrere debebunt, mandatis obtempera"re parati, beneficium absolutionis sibi ulterius non "differri enixe deprecentur, absolvere cum reincinden"tia, quemadmodum in superioribus dictum est, vel "absolvi mandare possint."

Vacante Sede Apostolica, Procesio Generalis Cor-
7 poris Christi celebrari debet apud Vaticanam Basilicam: Idem const. 122. *incip.* Pastoralis sollicitudinis §. 3. ubi *seq.* præscribit etiam Ritum, quo ibi celebranda est dicta processio.*

Reliqua, Vide *verb.* Sedens vacans.

VACATIO, VACARE.

Vacatio per mortem, & renuntiationem non sunt 1
eædem, nec eosdem effectus causant; *cap.* Susceptum, *de rescriptis in* 6.

Vacant ecclesiæ, beneficia &c. per promotionem 2
alicujus ad Cardinalatum, nisi à Papa concedatur retentio: Sixtus V. constit. 79. *incip.* Sanctissimus.

Vacant Præceptoriæ Militiæ S. Joannis Hierosoly- 3
mitani, quando milites, seu Equites fiunt Episcopi: Gregorius XIII. constit. 82. *incip.* Controversia.

Vacare censentur loca Montium vacabilia per as- 4
sumptionem ad Cardinalatum: Urbanus VIII. in Appendic. constit. 38. *incip.* Decet::

Vacare non intelliguntur Officia Romanæ Curiæ per 5
mortem vacabilia ob assumptionem ad Episcopatum, Commendam &c. sed per assumptionem solum ad Cardinalatum: Urbanus VIII. in cit. constit. *incip.* Decet:: revocans quoad hoc constit. 79. Sixti V. *incip.* Sanctissimus::

Quoad beneficiorum vacationem ipso Jure: Vide 6
verb. Beneficia, *art.* 7. *per tot.*

Quoad collationem, & provisionem beneficiorum 7
vacantium: Vide *verb.* Beneficia, *art.* 3. 4. & 5. *per tot.*

* Vacatio beneficiorum inducitur per solemnem pro- 8
fessionis emissionem: Benedict. XIV. tom. 2. constit. 25. *incip.* Ex quo:: ubi sic expresse declarat: Denique de beneficiorum vacatione in jure statutum habemus, eam non induci per solum ingressum in Religionem, sed per professionem Regularem dumtaxat, quemadmodum
9 videre est *in cap. Beneficium, de Regular. in* 6. Et quidem pro eo tempore, quod inter ingressum in Ordinem Regularem, & Professionem solemnem intercedit, debet Episcopus quoad Beneficia curata id ipsum agere, quod alius præstare consuevit, quum Parochus aliquo impedimento detinetur, ne animarum curam exercere valeat; quoad beneficia vero choralia, relictis tyroni religioso, qui choro interesse nequit, ipsius beneficii fructibus, de distributionibus ita statuet, ut jura præscribunt, juxta opinionem in praxi receptam, de qua agit Suarez *de Religione tom.* 3. *lib.* 5. *ca-*
10 *pit.* 16. *num.* 12. Quinimmo si quis forte Religionem ingressurus, beneficium suum dimitteret (quo casu potest Episcopus *per constitutionem* 58. *S. Pii V.* hujusmodi renuntiationem admittere) vel etiam si tempore Novitiatus hujusmodi dimissionem expleret, servatis omnibus, quæ ex præscripto Sacri Tridentini Concilii *cap.* 16. *sess.* 25. *de Regularibus*, tam in bonorum temporalium, quàm in beneficiorum ecclesiasticorum renuntiationibus servari debent, nihilominus omnia in suspenso remanere deberent; neque posset Episcopus ad beneficii sic dimissi collationem devenire, nisi post factam à dimittente solemnem Professionem; uti late ostendit doctus, & in hoc toto rerum genere expertissimus Scriptor, bon. mem. Joannes Baptista Rigante, *in suo commentario ad Regulas Can-*
11 *cellariæ tom.* 3. *regul.* 46. *num.* 11. *ad finem.* Non vero inducitur dicta beneficiorum vacatio per votorum simplicium emissionem in Societate Jesu, trans-
12 acto probationis biennio: Idem *ibid.* Decretum est autem in Congregatione Generali quinta ipsius Societatis, ut quilibet expleto biennio, beneficia ecclesiastica dimittat: Idem *ibid.* sic expresse prosequens:
13 Qua in re olim dubitatum est, an vota simplicia, quæ à Clericis Regularibus Societatis Jesu, post biennium probationis emittuntur, hujusmodi beneficiorum vacationem inducerent? Sed negativa Sententia communiter recepta fuit, ut observat laudatus Riganti *lege cit. num.* 30. *& seq.* & monet Pironius *discept.* 126.
14 *num.* 11. *& seq.* Quamvis in Congregatione quinta Generali ipsius Societatis *Canone* 19. statutum fuerit, ut qui Societati nomen dederit, expleto biennio, antequam vota simplicia emittat, ecclesiastica beneficia di-
15 mittere debeat: quo casu hujusmodi beneficia, si minus propter professionem, at propter renuntiationem vacare intelliguntur; ut notant Sanchez *ad præcepta decalogi lib.* 7. *cap.* 4. *num.* 7. Pellizarius *in manual. tom.* 1. *tr.* 3. *cap.* 4. *num.* 52. cum aliis, quos citant præfati Rigant. *loc. cit. num.* 32. & Piton. *n.* 12. Hæc ille.

16 ☞ In addit. ad *verb.* Beneficium, *art.* 7. disse-
17 ruimus de vacationibus Beneficiorum ipso Jure. Res modo postulat, ut agamus de casibus, in quibus beneficia haud vacant ipso jure, sed per Judicis sententiam.

Ex simplici homicidio beneficia non vacant ipso ju-
18 re. Quin nec ex fratricidio vacant ipso jure beneficia;
19 Rousseaud de la Combe *in sua Jurisprudentia canonica verb.* Vacatio *sect.* 2. *num.* 1.

20 Nec ex concubinatu vacant ipso jure beneficia, sed privationem præcedere debet trina canonica monitio, ex Conc. Trid. *sess.* 35. *cap.* 14. *de Reform.* de quo Rota *in Ratisbon. Parochialis* 13. *Junii* 1718. §. Et demum, *cor. bon. mem. Foscar. & in Placen. Parochiæ* 9. *Decembris* 1743. §. 9. *cor. bon. mem. Lan. &* 15. *Junii* 1744. §. 8. *cor. clar. mem. Millin.*

21 Idemque tradit de adulterio Rousseaud de la Combe *in sua Jurisprudentia Canonic. verb.* Vacatio *sect.* 2. *num.* 4.

22 Vide & alios casus apud eumdem *loc. cit. num.* 5.
23 *& plur. seq.* 7. Hic vero non est prætereundum, quod in quibus casibus vacatio beneficiorum inducitur ipso
24 jure, Collator, qui ejus notitiam habuit, tenetur illa intra sex menses conferre, aliàs devolvitur ipsa collatio ad immediatum Superiorem. At in casibus, in quibus sententia requiritur pro vacatione beneficiorum, currit Collatori sub pœna devolutionis idem tempus sex mensium à die, quo sententia illa nacta est auctoritatem rei judicatæ. Interim non prohibetur Beneficiarius resignare beneficium: Idem Auctor *ubi supra numer.* 8. ☞

VAGUS, VAGABUNDUS.

SUMMARIUM.

1 *Quis proprie dicatur vagus, seu vagabundus.*
2 *Vagi, seu vagabundi, qui certum domicilium, vel habitationem non habent, sortiuntur forum, ubi reperiuntur.*
3 *Parochus proprius vagorum in ordine ad Matrimonium est Parochus illius loci, ubi vagi actu versantur.*
4 *An vagi inire possint Matrimonium apud quemcumque Parochum, etiamsi alteruter tantum sit vagus.*
5 *An vagi obligentur legibus, & consuetudinibus locorum, per quæ transeunt, vel in quibus hospitantur,* remissive.
6 *Vagi ubi sint sepeliendi*, remissive.
7 *Vagi possunt absolvi à commissis alibi, etiamsi in loco patratorum criminum essent reservata, si hic non sint reservata.*

Vagus, seu vagabundus proprie dicitur ille, qui cer- 1
tam, & constantem sedem habitationis nullibi habet. Item qui post relictum corpore, & animo pristinum domicilium iter facit, quærens ubi domicilium figat. *Sic in re Doctores communiter*, per text. *in leg.* Ejus, qui manumissit §. Celsus, *ff. ad municipalem.*

Vagi, seu vagabundi, qui certum domicilium, vel 2
habitationem non habent, sortiuntur forum, ubi reperiuntur: Aliàs enim nullibi pro derelicto, aut contractu possent conveniri contra ea, quæ notantur *in leg.* Hæres absens, ubi Bartolus *num.* 4. *ff. de Judiciis.* Sic Fagnanus *lib.* 2. *Decretal. in cap.* Licet 20. *de foro competenti num.* 26. cum pluribus aliis ibi citatis, Reiffenstuel *lib.* 2. *Decretal. tit.* 2. *numer.* 46. cum pluribus aliis ibi allegatis per text. *in l.* 1. *Cod.* Ubi quis *de Curali, & leg.* 1. *Cod.* Ubi de criminibus.

Unde Parochus proprius vagorum in ordine ad Ma- 3
trimonium, est Parochus illius loci, ubi vagi actu versantur. Vide *verb.* Impedimenta matrimonii, *art.* 2. *à num.* 89. & *verb.* Lex, *art.* 3. *à num.* 46. *ad* 48.

Posse vagos inire Matrimonium apud quemcumque 4
Parochum, etiamsi alteruter tantum sit vagus, docent Sanchez *l.* 3. *d.* 26. *num.* 14. Pontius *lib.* 5. *cap.* 14. §. 1. Layman *lib.* 5. *tract.* 9. *part.* 2. *cap.* 4. Gutierrez, Leander, Tamb. Bossius, Dicastil. Gobat. Barbosa, Kugier, Krimer citati, & secuti à La-Croix *lib.* 6. *p.* 3. *n.* 750. ubi testatur hanc esse communem sententiam, & sic decrevit Sacr. Congr. Conc. *die* 28. *Aug.* 1607. apud Aldan. *in compendio canon. resolut. lib.* 1. *tit.* 78. *numer.* 1. & Barbosa *in Summa Apostol. decis. verb.* Vagus *num.* 1. his verbis: Vagus ducens uxorem in aliquo loco, ubi est vere domicilium mulieris, potest contrahere in alio loco, ubi voluerit, cum omnes possint esse Parochi vagi, quamvis adsit Parochus mulieris, quia tunc est vere Parochus vagi in alio loco, ubi repetitur vagus.

An vagi, seu vagabundi obligentur legibus, & con- 5
suetudinibus locorum, per quæ transeunt, vel in quibus hospitantur. Vide *verb.* Lex, *art.* 3. *à num.* 46. *ad* 48.

Vagi, seu vagabundi ubi sint sepeliendi: Vide *verb.* 6
Sepultura *num.* 22.

Vagi possunt absolvi à commissis alibi, etiamsi in 7
loco patratorum criminum essent reservata, si hic non sint reservata, quia cum isti nullum habeant domicilium, adstringuntur solum Legibus Episcopi, ubi confitentur. Barbosa *part.* 3. *de offic. & potest. Episc. allegat.* 52. *num.* 16. & alii communiter.

(Si hæc materia plene esset cognoscenda, aliarum plurium decisionum, quàm quæ in nostris legum corporibus reperiuntur, & præ manibus per me habentur, reminisci oportebat; nihilominus satis superque de hoc in illis fuerit provisum, ex omnibus idea formabitur.)

Lex

BIBLIOTECA CENTRAL